ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 2016, Αρ. 1

Πρακτικά 6ου Συνεδρίου

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ Π.Τ.Δ.Ε.
ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΨΥΧΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

6ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

24-26 Ιουνίου 2016

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ISSN: 2529-1157

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Παπαδάτος Ιωάννης

Πολυχρονοπούλου Σταυρούλα

Μπαστέα Αγγελική

ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

Τα γνωστικά στυλ ως παράγοντες ενδυνάμωσης της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Μαρία Γονίδου, Βασιλική Τσούνη, Ιωάννης Αναστασόπουλος, Γεώργιος Τσούνης

doi: 10.12681/edusc.952

Βιβλιογραφική αναφορά:

Γονίδου Μ., Τσούνη Β., Αναστασόπουλος Ι., & Τσούνης Γ. (2017). Τα γνωστικά στυλ ως παράγοντες ενδυνάμωσης της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, *2016*(1), 243–260. https://doi.org/10.12681/edusc.952

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 05/05/2024 08:01:42

Τα γνωστικά στυλ ως παράγοντες ενδυνάμωσης της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Γονίδου Μαρία. Διαπολιτισμική Ψυχολόγος. Msc, MBA

mariagonidou@live.com

Τσούνη Βασιλική. Φιλόλογος. MEd, M Phil.

vtsouni@yahoo.gr

Αναστασόπουλος Ιωάννης. Θεολόγος, Msc, MPh.

giannisanastasop@hotmail.com

Τσούνης Γεώργιος, Φυσικής Αγωγής,Msc.

tsounisgeorge@yahoo.com

Περίληψη

Η σχολική μονάδα ως ζωντανός οργανισμός συνεχώς εξελίσσεται ώστε να μπορεί να λειτουργήσει συνδυάζοντας γνώση, αξίες και δεξιότητες. Η ανάγκη αναθεώρησης και αλλαγής γίνεται πολύ πιο ορατή στο διαπολιτισμικό σχολείο το οποίο οφείλει να ενισχύσει τη δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας συνεργασίας ανάμεσα στους μαθητές διάφορων εθνικών και μεταναστευτικών ομάδων και το διδακτικό προσωπικό. Έτσι δημιουργήθηκε έντονα η ανάγκη για μια μέθοδο διδασκαλίας που να βοηθάει όλους τους μαθητές να κατανοούν το υλικό που τους δίνεται. Τα γνωστικά στυλ είναι αποτέλεσμα της μελέτης της συμπεριφοράς των μαθητών και της καταγραφής των ομοιοτήτων και των διαφορών στη διαδικασία κατανόησης και μάθησης. Μέσα από την έρευνα φαίνεται ότι οι χώρες της Ανατολικής Ασίας τείνουν να υιοθετήσουν το ολιστικό γνωστικό στυλ, ενώ οι δυτικές χώρες αγκαλιάζουν συνήθως το αναλυτικό.

Στην εποχή όμως που λόγω των διεθνών συγκυριών έχει γίνει απαραίτητη η δημιουργία σχολείων για παιδιά πρόσφυγες, μπορεί η διαπολιτισμική έρευνα και τα πορίσματά της να βοηθήσουν; Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να

παρουσιαστούν οι τρόποι ανάλυσης του διδακτικού υλικού μέσα από διαπολιτισμικές μεθόδους και πρακτικές και να γίνουν προτάσεις υιοθέτησης αυτών που έχουν αναδειχθεί ως οι πιο αποτελεσματικές. Επίσης θα γίνει και μια σύντομη περιγραφή των διαστάσεων του Hofstede και μια συγκριτική ανάλυση με τα κίνητρα μάθησης σε μια προσπάθεια να προταθούν μέθοδοι που μπορούν να διευκολύνουν και να κάνουν αποδοτικότερη την εκπαιδευτική διαδικασία.

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαπολιτισμική εκπαίδευση, γνωστικό στυλ, αναλυτικό, ολιστικό, κίνητρα μάθησης.

Abstract

School as a living organism is constantly evolving so it can work by combining knowledge, values and skills. The need to review and change is much more visible in intercultural school, which should strengthen the dynamic process of interaction and mutual cooperation among students of different national and migrant groups and faculty. So there is a strong need for a method of teaching that will help all students understand the given material. Cognitive style is a result of studying the behaviour of students and record the similarities and differences in understanding and learning. The term cognitive style used to describe and explain individual differences in the strategies used to represent and process information. However the cognitive style is not a possibility, but the preference with which the mind controls its own activity, a variation in the human way of perceiving, thinking, learning and memory. Through research it seems that the East Asian countries tend to adopt the holistic cognitive style, while the Western countries usually embrace the analytical.

But now due to the international environment, it has become necessary to create schools for refugee children, can intercultural research and findings to help? The purpose of this paper is to present the methods of analysis of teaching materials through cross-cultural methods and practices and to adopt those recommendations that will emerged as the most effective. There will be a brief description of Hofstede's dimensions and a comparative analysis with the learning motivation in an effort to propose methods that can facilitate and make more efficient the educational process.

Keywords: Cross-cultural education, cognitive style, analytic, holistic, motivation.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα, όπως και άλλες χώρες της Νότιας Ευρώπης, είναι χώρα υποδοχής μεταναστών και ένας μόνιμος προορισμός μετανάστευσης για αρκετούς. Το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι πολύπλοκο και διαρκώς αποτελεί αντικείμενο κοινωνιολογικής έρευνας και ιστορικής μελέτης καθώς τα αίτια της μετανάστευσης είναι πολύμορφα. Μερικοί μετανάστες έχουν υποχρεωθεί να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους λόγω του πολέμου, της πείνας, της φτώχειας ή της έλλειψης σεξουαλικής, πολιτικής ή προσωπικής ελευθερίας. Επίσης, άλλοι αναζητούνκαλύτερα εκπαιδευτικά συστήματα, ευκαιρίες απασχόλησης ή ακόμη και επιχειρηματικές ευκαιρίες. Πολλοί προσελκύονται από την ελευθερία και πολιτιστικό πλούτο του προορισμού τους και μερικοί θέλουν απλά να ενωθούν με τους φίλους και την οικογένεια τους που έχουν ήδη μετεγκατασταθεί. Τα μεγάλα αστικά κέντρα, που είναι τα κύρια κέντρα υποδοχής οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών μεταναστών έχουν να αντιμετωπίσουν πολλά προβλήματα που δημιουργούνται από την συμβίωση διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, διαφορετικής εθνικής και πολιτισμικής ταυτότητας.

Ένα πρόβλημα είναι η εκπαίδευση των μεταναστών και η ενσωμάτωση των παιδιών στο σχολείο. Η σχολική μονάδα που πρέπει συνεχώς να εξελίσσετε ώστε να μπορεί να λειτουργήσει συνδυάζοντας τη γνώση, τις αξίες και τις δεξιότητες του κάθε παιδιού και του συνόλου. Η ανάγκη αλλαγής γίνεται πολύ πιο ορατή στο διαπολιτισμικό σχολείο το οποίο οφείλει να ενισχύσει τη δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας συνεργασίας ανάμεσα στους μαθητές διάφορων εθνικών και μεταναστευτικών ομάδων και το διδακτικό προσωπικό.Σύμφωνα με την Δραγώνα (2004), «διαπολιτισμική εκπαίδευση σημαίνει εναντίωση μέσα από την καθημερινή παιδαγωγική πρακτική σε κάθε είδους διάκριση, κοινωνική, πολιτισμική, φύλου, γλωσσική ή θρησκευτική, σε κάθε είδους στερεοτυπική ιεράρχηση του διαφορετικού». Αρχή του διαπολιτισμικού σχολείου είναι να παρέχει γνώση σχετικά με τις στάσεις, τις αξίες, τις πεποιθήσεις και τις συμπεριφορές διαφορετικών πολιτιστικών ομάδων. Έτσι δημιουργείται έντονα η ανάγκη για μια μέθοδο διδασκαλίας που να βοηθάει όλους τους μαθητές να κατανοούν το υλικό που τους

δίνετε. Τα γνωστικά στυλ είναι αποτέλεσμα της μελέτης της συμπεριφοράς των μαθητών και της καταγραφής των ομοιοτήτων και των διαφορών στη διαδικασία κατανόησης και μάθησης.

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης του θέματος στο τομέα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, μέσα απο τον τρόπο εκμάθησης και πως πρακτικά μπορεί να βελτιωθεί η σχολική επίδοση των μαθητών. Αρχικά παρουσιάζονται οι έννοιες της μετανάστευσης, της διαπολιτισμικής ψυχολογίας και των γνωστικών στυλ. Ακολουθεί μια σύντομη παρουσίαση της θεωρίας του Hofstede και στη συνέχεια συζητείται η σχέση της μαθησιακής ικανότητας με τα γνωσιακά στυλ και προτείνονται τρόποι ώστε οι εκπαιδευτικοί να μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά που είναι μετανάστες. Τέλος κλείνουμε με τα συμπεράσματα.

Μετανάστευση

Η μετανάστευση είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο. Στις μέρες μας υπάρχουν μεγάλα μεταναστευτικά κινήματα προς χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, Αυστραλία, Γερμανία και κυρίως προς μητροπόλεις που υπόσχονται ευκαιρίες εργασίας όπως το Λονδίνο και το Παρίσι. Οι λόγοι είναι είτε οικονομικοί είτε πολιτικοί, όπως η κατάρρευσης μεγάλων κρατικών συνασπισμών, καθεστώτων, πολέμων ή ανακατατάξεων των συνόρων. Οι ομάδες μεταναστών, καθώς και οι μεμονωμένοι μετανάστες, φτάνουν σε μια νέα χώρα με διαφορετικές απόψεις και στάσεις για τη διατήρηση του πολιτισμού τους, της καταγωγής τους και της επιθυμίας γίνουν μέρος της νέα κοινωνία (Phinney, 2001). Γενικότερα, πρόκειται για ένα περίπλοκο φαινόμενο που προσλαμβάνει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που είναι ανάλογα με την περίοδο κατά την οποία εκτυλίσσεται, τις διεθνής σχέσεις, την οικονομική κατάσταση και με τις αιτίες που το προκαλούν (Βεντουρά, 1994).

Οι μετανάστες μπορούν να μετακινούνται μαζικά ή μεμονωμένα. Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό για τη Μετανάστευση και την Ύπατη αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη-μέλη έχουν τη δύναμη να ορίσουν τους δικούς τους κανόνες μετανάστευσης, αλλά σε επίπεδο ΕΕ υπάρχουν μερικές κοινές προσεγγίσεις για τη μετανάστευση που καλύπτουν όλα ή τα

περισσότερα κράτη-μέλη της ΕΕ (UNHCR, 2009). Μια κοινή απόφαση είναι η ενσωμάτωση των μεταναστών μέσα στην κοινωνία (UNHCR, 2009).

Η εθνική ταυτότητα είναι μια δυναμική δομή που εξελίσσεται και αλλάζει από αναπτυξιακούς και άλλους παράγοντες, και είναι το ίδιο σημαντική για τους εφήβους, ιδιαίτερα στις πολύπλοκες σύγχρονες κοινωνίες (Marcia, , 1993). Η έρευνα έχει δείξει ότι η εθνική ταυτότητα αλλάζει για να αντιμετωπίσει τους παράγοντες που μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου, και ότι μπορεί να υπάρχει σημαντική διακύμανση στην εικόνα της, ανάλογη με τα άτομα που την ανακατασκευάζουν, από τις συμπεριφορές τους, τις πεποιθήσεις τους, τις αξίες και τα πρότυπα που χαρακτηρίζουν της ομάδας τους (Phinney et al., 2001).

Έτσι, στις σύγχρονες κοινωνίες προκύπτουν νέες συνθέσεις, που δοκιμάζουν την αντοχή και την αποτελεσματικότητά τους σε διαφορετικά πλέον πολιτισμικά περιβάλλοντα. Δημιουργούνται νέες κοινωνίες με πρωτόγνωρα προβλήματα, για την αντιμετώπιση των οποίων ελάχιστα μπορούν να βοηθήσουν οι γνώσεις και οι πρακτικές του παρελθόντος καθώςπρέπει να διδάξουν το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών σε μια κοινή γλώσσα και με ένα πολιτισμικά ευαίσθητο τρόπο. Οι εκπαιδευτικοί έχουν επιπλέον προβλήματα και νέες προκλήσεις. Οφείλουν να γνωρίζουν τα διάφορα πολιτιστικά κλίματα στην τάξη και να βρουν ένα τρόπο ώστε να δημιουργήσουν ένα κλίμα ασφάλειας.Σύμφωνα με τον Taylor (1993), η εκδήλωση των προβλημάτων της διαπολιτισμικότητας οφείλεται στο γεγονός ότι ενώ διαπαιδαγωγούνται οι νέες γενιές παράλληλα διαμορφώνεται κατά ένα μέρος το νέο συστήματος αξιών της χώρας. Άλλοι μελετητές προτείνουν ότι θα μπορούσε να είναι περισσότερο διευρυμένη η διδασκαλία ώστε να αντανακλά τις διαφορετικές κουλτούρες των μαθητών του (Parekh, 1986).

Γνωστικά στυλ

Οι Triantis & Brislin (1984) ορίζουν τη διαπολιτισμική ψυχολογία ως τη «συλλογική προσπάθεια των ερευνητών που εργάζονται μεταξύ των ανθρώπων που μιλούν διάφορες γλώσσες, ζουν σε κοινωνίες που κυμαίνονται από τεχνολογικά απλές έως εξαιρετικά πολύπλοκες και βιομηχανοποιημένες, και οι οποίοι ζουν κάτω από

διαφορετικές μορφές πολιτικής οργάνωσης. Στην ιδανική περίπτωση, οι διάφορες πτυχές του πολιτισμού των ανθρώπων έχουν αναγνωριστεί προσεκτικά και συσχετιστεί με θεωρητικά ζητήματα της ψυχολογικής θεωρίας, με αποτέλεσμα τα συμπεράσματα για την επιρροή του πολιτισμού στην συμπεριφορά».

Πρωταρχικός στόχος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι η ανάκτηση των ικανοτήτων που συμβάλλουν στην εποικοδομητική συμβίωση μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό κοινωνικό ιστό (Παπάς, 1998). Η Katz (1982) συνοψίζει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και αναφέρει ότι οφείλει να περικλείει εμπειρίες οι οποίες: «α) να προάγουν ικανότητες ανάλυσης και αξιολόγησης στην αντιμετώπιση προβλημάτων ρατσισμού, σεξισμού, ισότητας, β) να αναπτύσσουν συστήματα προβολής, μελέτης και μεταβίβασης των αξιών, γ) να εξετάζουν τη δυναμική των πολιτισμών και τις επιπτώσεις για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών στρατηγικών και δ) να λαμβάνουν υπόψη τους τις γλωσσικές αποκλίσεις και τις διάφορες μορφές μάθησης ως βάση για την ανάπτυξη των κατάλληλων διδακτικών στρατηγικών».

Η διαπολιτισμική έρευνα έχει επισημάνει με συνέπεια τα διαφορετικά πρότυπα σκέψης και αντίληψης σε διαφορετικές κοινωνίες, με μερικούς πολιτισμούς να επιδεικνύουν μια πιο αναλυτική προσέγγιση και με άλλους μια πιο ολιστική. Στην προσπάθεια να περιγράψουμε τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των πολιτισμών, έρευνες επιβεβαιώνουν το σημαντικό ρόλο που παίζει το γνωστικό στυλ. Ο όρος γνωστικό στυλ χρησιμοποιείται για να «περιγράψει και να εξηγήσει τις ατομικές διαφορές στις στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για την αναπαράσταση και επεξεργασία πληροφοριών» (Davies & Graff, 2006). Σύμφωνα με τον Robertson (1985) το γνωστικό στυλ ορίζεται ως μια συνολική διαδικασία σκέψης που καθορίζει την συμπεριφορά με ένα παρόμοιο τρόπο σε μια ευρεία ποικιλία των καταστάσεων.

Ο Sternberg υπογραμμίζει ότι «το γνωστικό στυλ δεν είναι μια δυνατότητα, αλλά η προτίμηση με την οποία ο νους ελέγχει τη δική της δραστηριότητα, μια διαφοροποίηση στο ανθρώπινο τρόπο αντίληψης, τη σκέψη, τη μάθηση και τη μνήμη» (Buonfiglio & Di Sabato, 2011). Τα δύο κύρια γνωστικά στυλ είναι το αναλυτικό και το ολιστικό.

Αναλυτικό γνωστικό στυλ

Το αναλυτικό γνωστικό στυλ χαρακτηρίζει κυρίως τις δυτικές κοινωνίες, σ'αυτό το άτομο προτιμά την ταξινομική κατηγοριοποίηση των αντικειμένων, την στενή εστίαση στην οπτική προσοχή και τη χρήση της τυπικής λογικής στη συλλογιστική (Nisbett, Peng, Choi, & Norenzayan, 2001). Οι μελετητές πιστεύουν οτι είναι αποτέλεσμα της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας, σχολιάζοντας τις πνευματικές παραδόσεις στην αρχαία Ελλάδα, οι οποίες τόνιζαν και ενθάρρυναν την αναλυτική σκέψη και την ξεχωριστή επίδραση του αισθήματος της περιέργειας. Οι αρχαίοι Έλληνες επιχείρησαν να κατανοήσουν τον κόσμο και να εξηγήσουν τις δυνάμεις της φύσης μέσα από τη λογική (Nisbett, Peng, Choi, & Norenzayan, 2001). Η αναλυτική σκέψη χαρακτηρίζεται από την συμμετοχική αποκόλληση του αντικειμένου από το πλαίσιό του, σε μια τάση ώστε να εστιάζονται οι ιδιότητες του, προκειμένου να κατηγοριοποιηθεί, σύμφωνα με τη χρήση κανόνων πού μπορούν οχι μόνο εξηγήσουν τις ιδιότητες του αλλά και να προβλέψουν τη συμπεριφορά του.

Η αναλυτική σκέψη περιλαμβάνει την κατανόηση ενός συστήματος έχοντας κατανοήσει τη θέση και τη λειτουργεία κάθε επιμέρους παράγοντα ξεχωριστά. Δηλαδή, το άτομο είναι σε θέση να συλλάβει ιδέες ή έννοιες σε τμήματα, αλλά έχει δυσκολία να ενσωματώσει τις ιδέες σε πλήρη σύνολα. Τα αναλυτικά άτομα εστιάζουν σε μεγάλο βαθμό την προσοχή τους σε κάθε μεμονωμένο στοιχείο ενός αντικειμένου ή μιας κατάστασης με συνέπεια να ενεργοποιούν περισσότερο τη μνήμη και να έχουν μεγαλύτερη αξιολόγηση των ερεθισμάτων (Buonfiglio & Di Sabato, 2011).

Ολιστικό γνωστικό στυλ

Το ολιστικό γνωστικό στυλ χαρακτηρίζει τις κοινωνίες της Ανατολικής Ασίας. Στο ολιστικό γνωστικό στυλ, τα άτομα προτιμούν να αντιλαμβάνονται τις πληροφορίες χωρίς να δίνουν σημασία στις λεπτομέρειες, αλλά να εξάγουν συμπεράσματα από την επεξεργασία των πληροφοριών είτε σε σύνολα ή σε διακεκριμένα μέρη (Davies et al, 2006, Buonfiglio & Di Sabato, 2011). Προέρχεται από την κινεζική φιλοσοφία, στην οποία η αρμονία ενός συνόλου έχει ξεχωριστή θέση. Στον Κομφουκιανισμό, οι άνθρωποι επιλέγουν να ζουν με ηθικό τρόπο και να προσκυνούν τους προγόνους

τους και εκείνους που είναι ιεραρχικά ανώτεροι. «Το άτομο αισθάνεται έντονα ένα μέρος ενός μεγάλου, πολύπλοκου, και γενικά καλοήθους κοινωνικού οργανισμού» (Nisbett, Peng, Choi, & Norenzayan, 2001)Αυτή η μορφή της φιλοσοφίας βασίστηκε στη διαίσθηση και τον εμπειρισμό (Nisbett, Peng, Choi, & Norenzayan, 2001).

Η ολιστική νόηση χαρακτηρίζεται από θεματική και οικογενειακή ομοιότητα με βάση την κατηγοριοποίηση των αντικειμένων , η εστίαση σχετίζεται με τις συναφείς πληροφορίες και τις σχέσεις τους στην οπτική προσοχή (Nisbett, Peng, Choi, & Norenzayan, 2001).

Στόχος της μελέτης

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστούν οι τρόποι ανάλυσης του διδακτικού υλικού μέσα από διαπολιτισμικές μεθόδους και πρακτικές και να γίνουν προτάσεις υιοθέτησης αυτών που έχουν αναδειχθεί ως οι πιο αποτελεσματικές και να βελτιωθεί η σχολική επίδοση των μαθητών. Για να εξηγήσουμε τις διαφορές τόσο στις κουλτούρες και την εκπαίδευση θα χρησιμοποιήσουμε τις πολιτισμικές διαστάσεις του Hofstede.

Θεωρία του Hofstede

Ο Geert Hofstede το 1980 οργάνωσε μια παγκόσμια μελέτη των 116.000 υπαλλήλους της IBM σε 50 διαφορετικές χώρες. Από τα ευρήματα του, κατάλαβε ότι οι πιο ανεξάρτητοι άνθρωποι ήταν από τις ΗΠΑ, την Αυστραλία, τη Μεγάλη Βρετανία, τον Καναδά και την Ολλανδία, ενώ οι πιο αλληλοεξαρτώμενοι ήταν από τη Βενεζουέλα, την Κολομβία, το Πακιστάν, το Περού και την Ταϊβάν. Σύμφωνα με τη θεωρία του Hofstede, κάθε λαός έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στην κουλτούρα του, που συνοψίζει σε 6 σημεία ή διαστάσεις.

Ο δείκτης απόστασης ισχύος (Power Distance Index)

Ο δείκτης απόστασης ισχύος δείχνει το βαθμό στον οποίο τα λιγότερο ισχυρά μέλη των θεσμικών οργάνων και οργανισμών σε μια χώρα αναγνωρίζουν και αποδέχονται ότι η δύναμη κατανέμεται άνισα("Dimensions - Geert Hofstede", 2016). Σε χώρες με υψηλό δείκτη ισχύος, οι σχέσεις ιεραρχίας θεωρούνται φυσιολογικές, ενώ σε χώρες με χαμηλό δείκτη ισχύος, δεν είναι αποδεκτές. Οι άνθρωποι σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, Τον Καναδά, το Ηνωμένο Βασίλειο, όλες οι σκανδιναβικές χώρες και η Ολλανδία βαθμολογούν χαμηλά στο δείκτη απόστασης ισχύος και είναι πιο πιθανό να δεχτούν ιδέες, όπως η ενδυνάμωση, η διαχείριση πόρων και επίπεδη οργανώση. Έχει ενδιαφέρον ότι οι σχολές διοίκησης επιχειρήσεων σε όλο τον κόσμο βασίζουν τις διδασκαλίες τους σε χαμηλά ποσοστά στις τιμές ισχύος-απόστασης, αλλά, οι περισσότερες χώρες στον κόσμο έχουν ένα δείκτη υψηλής ισχύος-απόστασης δείκτη (Wursten & Jacobs, 2013).

Ο ατομικισμός (Individualism Index)

Ο δείκτης ατομικισμός καταδεικνύει τον βαθμό στον οποίο τα συμφέροντα και η ταυτότητα του ατόμου υπερισχύει απο το ενδιαφέρον και την ταυτότητα της ομάδας που είναι μέλος("Dimensions - Geert Hofstede", 2016). Ορίζει με λίγα λόγια την ανεξαρτησία του ατόμου μέσα στην κοινωνία που ζει. Στον ατομικιστικό πολιτισμό υπάρχει πιο σαφής, λεκτική επικοινωνία, ενώ στο κολεκτιβιστικό, πιο έμμεση.

Ο δείκτης αποφυγής της αβεβαιότητας (Uncertainty Avoidance Index)

Ο δείκτης αποφυγής της αβεβαιότητας ορίζει τον βαθμό ανοχής μιας κοινωνίας απέναντι στην «αβεβαιότητα και την ασάφεια»("Dimensions - Geert Hofstede", 2016). Δείχνει δηλαδή το φόβο μίας κοινωνίας απέναντι στην αλλαγή και την καινοτομία. Ο τρόπος που οι άνθρωποι σκέφτονται και μαθαίνουν επηρεάζεται από

αυτήν την τιμή. Σε χώρες με υψηλό δείκτη αποφυγής της αβεβαιότητας όπως η Κορέα, η Γερμανία, η Ρωσία, η Γαλλία, το Ιράν και η Βραζιλία, είναι ανάγκη να γνωρίζουν το παρελθόν και το παρόν. Σε χώρες με χαμηλό δείκτη όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ και τη Δανία οι απόψεις των επαγγελματιών είναι πιο αξιοσέβαστη (Wursten & Jacobs, 2013) .

Η «αρρενωπότητα» (Masculinity Index)

Οι αρσενικές κοινωνίες τονίζουν την ανταγωνιστικότητα, την αυτοπεποίθηση και την υπεροχή, ενώ οι θηλυκές κοινωνίες εστιάζουν στην ποιότητα της ζωής και τη φροντίδα για τους αδύναμους("Dimensions - Geert Hofstede", 2016).Οι άνθρωποι προσπαθούν να αποφύγουν καταστάσεις και να διακρίνουν σαφείς νικητές και ηττημένους. Στην αρσενική απόδοση των πολιτισμών το επίτευγμα είναι σημαντικό.

Ο μακροπρόθεσμος προσανατολισμός (Long Term Orientation Index)

Ορίζει τον βαθμό που μια κοινωνία προσανατολίζεται στο μέλλον ή το παρόν("Dimensions - Geert Hofstede", 2016).Χαμηλή βαθμολογία σε χώρες όπως οι ΗΠΑ και οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης, είναι συνήθως κάτω από την επιρροή της μονοθεϊστικές θρησκευτικά συστήματα, όπως το χριστιανικό, ισλαμικό ή εβραϊκή συστήματα (Wursten, 2013). Οι άνθρωποι στις χώρες αυτές πιστεύουν ότι υπάρχει μια απόλυτη αλήθεια. Σε χώρες με υψηλό σκορ, όπως το Χονγκ Κονγκ, την Ταϊβάν, την Κίνα, για παράδειγμα, εκείνοι που ασκούν τον Βουδισμό, Shintoism ή ο Ινδουισμός, οι άνθρωποι πιστεύουν αλήθεια εξαρτάται από το χρόνο, το πλαίσιο και την κατάσταση (Wursten & Jacobs, 2013).

Η επιείκεια έναντι συγκράτησης (Indulgence Index)

Ορίζει τον βαθμό στον οποίο τα μέλη μιας κοινωνίας προσπαθούν να ελέγξουν τις επιθυμίες και τις παρορμήσεις τους και κατά πόσο τα μέλη μιας κοινωνίας είναι ανεκτικά σε βασικές ανθρώπινες αδυναμίες ("Dimensions - Geert Hofstede", 2016).

Από τις διαστάσεις κατανοούμε την πολυπλοκότητα και την μοναδικότητα κάθε λαού ή και κάθε κοινωνικού συνόλου. Για παράδειγμα, ο ατομικισμός και ο κολεκτιβισμός είναι σύνθετες έννοιες που μπορούν να οριστούν με πολλούς τρόπους (Hofstede, 1980, 2001; Kagitçibasi, 1997; Triantis, 1996). Είναι τόσο βαθιά ενσωματωμένες σε έναν πολιτισμό που καθορίζουν τις αντιλήψεις μας και τα χαρακτηριστικά του εαυτού μας χωρίς να είναι ενσυνείδητα. Τα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τον ατομικισμό είναι ανεξαρτησία, την αυτονομία, την αυτοδυναμία, τη μοναδικότητα, τον προσανατολισμό επίτευγμα, και τον ανταγωνισμό, η οποία σύμφωνα με τον Markus και Kitayama (1991). Χαρακτηρίζουν περισσότερο όσους προέρχονται απο την Β. Αμερική και από τη Βόρεια Ευρώπη, οι οποίοι τείνουν να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τις δικές τους ενέργειες και το καθήκον τους είναι μόνο προς τους εαυτούς τους. Αντίθετα, στην Ασία, την Αφρική και τη Λατινική Αμερική, οι άνθρωποι έχουν μια αίσθηση του καθήκοντος προς την ομάδα, άρα μια αλληλοεξαρτώμενη άποψη του εαυτού τους, δεδομένου ότι αποτελούν μέρος ενός μεγαλύτερου κοινωνικού δικτύου που περιλαμβάνει την οικογένεια, τους συναδέλφους τους και άλλα πρόσωπα με τα οποία είναι κοινωνικά συνδεδεμένα και την επιθυμία τους είναι η κοινωνική αρμονία και τη συμμόρφωση με τους κανόνες της ομάδας. (Green, Deschamps & Páez, 2005)

Ο Harry Triantis (1994) πρότεινε τρεις βασικούς παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των διαστάσεων. Ο πρώτος παράγοντας είναι η πολυπλοκότητα της κοινωνίας. Πιο πολύπλοκες βιομηχανικές κοινωνίες χρειάζονται λιγότερη πίστη σε οποιαδήποτε ομάδα και δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην προσωπική επιτυχία και όχι σε συλλογικούς στόχους. Δεύτερος παράγοντας είναι η ευημερία της κοινωνίας. Κερδίζοντας την οικονομική ανεξαρτησία το άτομο προάγει την κοινωνική ανεξαρτησία, την κινητικότητα και την εστίαση στην προσωπική ευτυχία και όχι την συλλογική. Τέλος, ο τρίτος παράγοντας είναι η ετερογένεια. Κοινωνίες που είναι πολυπολιτισμικές επιτρέπουν περισσότερο την ατομική έκφραση.

Οι κοινωνίες που αποτελούν μέρος της ευρωπαϊκής πολιτιστικής παράδοσης, παρατηρεί κανείς ότι οι πολιτισμοί που διαφέρουν ως προς την κοινωνική προσανατολισμό διαφέρουν επίσης από την άποψη των γνωστικών στυλ . Ακόμη και οι ιδέες των στόχων της εκπαίδευσης αναφέρονται με διάφορους τρόπους. Για παράδειγμα, σε ορισμένες χώρες, ο στόχος της εκπαίδευσης είναι να αναπτύξει το άτομο κριτική σκέψη, η οποία σε άλλους πολιτισμούς θεωρείται παράλογη. Σε αυτές τις χώρες, οι φοιτητές προσπαθήσουν να μάθουν όσο το δυνατόν περισσότερο από την παλαιότερη γενιά. Δημιουργούνται λοιπόν δύο πολλοί σημαντικά ερωτήματα. Τι συμβαίνει στις σύγχρονες κοινωνίες που τείνουν να είναι πολυπολιτισμικές και πολλά απο τα νέα μέλη είναι μετανάστες; Πώς το σύγχρονο σχολείο μπορεί να φροντίσει το σύνολο των μαθητών;

Διαφορές Γνωστικών Στυλ και Μαθησιακή Ικανότητα

Οι έρευνες που διεξάγονται αφορούν κυρίως την προσοχή (Masuda & Nisbett,2001), την απόδοση και την κατηγοριοποίηση (Nisbett, 2001), την μνήμη (Masuda & Nisbett, 2001), το λογικό συλλογισμό (Nisbett, Peng, Choi, & Norenzayan, 2001) και την ανοχή στην αντίφαση (Peng & Nisbett, 1999) και δείχνουν σημαντικές διαφορές στον τρόπο που γίνεται η επεξεργασία των πληροφοριών για κάθε στυλ(Choi, Koo, & Jong An Choi, 2007).

Στον τομέα της εκπαίδευσης, οι ερευνητές έχουν υποστηρίξει ότι το γνωστική στυλ έχει προβλεπτική ικανότητα για την ακαδημαϊκή επιτυχία πέρα από τις γενικές ικανότητες (Sternberg & Zhang, 2001). Τα άτομα με αναλυτικό γνωστικό στυλ εκτελούν εξίσου καλά σε όλα τα εκπαιδευτικά πρόγραμμα, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο της κατάρτισης. Τα άτομα με ολιστικό γνωστικό στυλ εκτελούν το ίδιο καλά με την αναλυτική ομάδα μόνο όταν εκπαιδεύονται με σύνολα χωρίς μεγάλες διακρίσεις ή με παρόμοια εμφάνιση, ενώ δυσκολεύονται όταν εκπαιδεύονται ευδιάκριτα, ή με ανόμοια σύνολα (Pratt & Pratt, 2004)

Σε μελέτες σχετικά με την εστιακή παρακολούθηση αντικειμένων, στο αναλυτικό περιβάλλον τα άτομα τείνουν να καθηλώνουν το βλέμμα στο φόντο και να κωδικοποιούν περισσότερες οπτικές λεπτομέρειες των αντικειμένων από ότι στο

ολιστικό (Chua, Boland, & Nisbett, 2005; Miyamoto, Y. 2005). Τα άτομα με αναλυτικό τρόπο εκμάθησης είχαν την τάση να αποκολλούν τα αντικείμενα από το πλαίσιό τους και να μπορούν να επικεντρωθούν σε κάθε τμήμα χωριστά (Masuda & Nisbett, 2001). Τα άτομα που έχουν υιοθετήσει το ολιστικό γνωστικό στυλ αντιλαμβάνονται πληροφορίες από όλη την εικόνα, έτσι δεν είναι σε θέση να προσδιορίσουν τα αντικείμενα ξεχωριστά, αλλά παρακολουθούν τις μεταξύ τους σχέσεις (Masuda & Nisbett, 2001). Σύμφωνα με τον Cooper το αναλυτικό στυλ ορίζεται ως «μια προσέγγιση των διακρίσεων που χρησιμοποιεί ένα σημείο ως σημείο σύγκρισης, λαμβάνοντας περισσότερο χρόνο συγκρίνοντας σύνθετα γραφικά, και λιγότερο χρόνο συγκρίνοντας απλά γραφικά» (Pratt & Pratt, 2004).

Υπάρχουν επίσης ενδείξεις ότι στην τεχνική κατηγοριοποίηση, από άτομα του αναλυτικού στυλ χρησιμοποιείται ένα ταξινομικό σύστημα, το οποίο επιτρέπεται επίσης να εξηγηθεί ή να προβλεφθεί η συμπεριφορά του αντικειμένου.Έτσι δίνουν περισσότερη προσοχή στην εμφάνιση, τις φυσικές ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας (Pratt & Pratt, 2004). Από την άλλη πλευρά, η κατηγοριοποίηση στο ολιστικό στυλ είναι σχέση, γι'αυτό και στην περιγραφής των αντικειμένων είναι πιο πιθανό να αναφέρουν την συμπεριφορά του αντικειμένου στην φωτογραφία (Masuda & Nisbett, 2001), καθώς οι οπτικές διακρίσεις θεωρούνται ως γραφική «ενιαία» αναπαράσταση, με αποτέλεσμα χρονικές μεταβολές στο χρόνο αντίδρασης σε όλα τα επίπεδα πολυπλοκότητας (Pratt & Pratt, 2004).

Επιπλέον οι ίδιες μελέτες έδειξαν ότι τα ολιστικά άτομα έχουν πιο ταχεία κίνηση των ματιών από τη μια τοποθεσία σε μια άλλη, ίσως η οπτική προσοχή να είναι ευρύτερη για τους Ανατολικούς πολιτισμούς και σχετικά στενή για τους Δυτικούς, που είναι πιο λεπτομερής σε σχέση με το πλαίσιο (Nisbett, R. and Miyamoto, Y. 2005).

Ο Alksandrini et al. υποστήριξαν ότι στις διαδικασίες εκμάθησης με αναλυτική επεξεργασία οι πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν την εκμάθηση σχετίζονται με την κατανόηση, όπως η ανάγνωση (Alksandrini, K., Langstaff, A. and Wittrock, M. 1984).

Συμπεράσματα

Τα γνωστικά στυλ αναπτύχθηκαν σύμφωνα με τις αρχαίες φιλοσοφίες, την ιστορία, το φυσικό περιβάλλον και τις ανάγκες κάθε πολιτισμού, που καθορίζονται από μεταβλητές που αφορούν τις αξίες, τις στάσεις, τη συμπεριφορά και την αντίληψη του ατόμου μέσα στο ιεραρχικό σύστημα ή τη σχέση με τη φύση. Και τα δύο, έχουν δυνατά και αδύνατα σημεία, που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο των ειδικών χαρακτηριστικών τους και το μόνο που δείχνουν είναι η κατηγοριοποίηση των ατόμων στον τρόπο επεξεργασίας των πληροφοριών και την ενασχόληση με τα καθήκοντα τους.

Προτείνεται περαιτέρω έρευνα όσον αφορά τις μεταβλητές που αναλύονται και το σχεδιασμό των μελετών. Ο συνδυασμός της διδασκαλίας της θεωρίας με την επίλυση προβλημάτων και παιχνιδιών που σχετίζονται με τη θεωρία μπορούν να βοηθήσουν τους αδύναμους μαθητές, προκειμένου να επιτευχθούν τα καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα. Η διάσταση του Hofstede της απόστασης της εξουσίας εξηγεί την έλλειψη πρωτοβουλιών από τους μαθητές, καθώς μαθαίνουν να ακούν και να ακολουθούν το δάσκαλο ή τον καθηγητή, εάν ακολουθείται η συνεργατική μάθηση βοηθάει τους μαθητές τόσο στο να συμμετέχουν περισσότερο όσο στο να αναπτύξουν σχέσεις μεταξύ τους και να οδηγηθούμε στην αποδοχή, κυρίως μέσα από το παιχνίδι.

Ο υψηλός ατομικισμός ευνοεί την ενεργή συμμετοχή, ενώ ο χαμηλός δείκτης υπογραμμίζει την σημαντική θέση του εκπαιδευτικού. Μαθητές που προέρχονται από χώρες με χαμηλό ατομικισμό συνήθως δεν συμμετέχουν στο μάθημα, προτείνεται λοιπόν οι μαθητές να καλούνται να συσχετίζουν το μάθημα περισσότερο με την καθημερινότητα τους και να προωθείται η συνεργασία σε μικρές ομάδες προκειμένου να οικειοποιούνται τους στόχους και τα συμπεράσματα της εργασίας.

Επιπλέον, θα πρέπει να κατανοήσουμε ότι ο τρόπος που είναι γραμμένα τα βιβλία και που δίνονται οι εκφωνήσεις δεν είναι συμβατός με τον τρόπο εκμάθησης όλων των μαθητών. Οι εκφωνήσεις και οι εργασίες εξαρτώνται και από το δείκτη του μακροπρόθεσμου προσανατολισμού, εφόσον υψηλός δείκτης σημαίνει οτι δίνεται σημασία στο πώς θα γίνει κάτι ενώ χαμηλός στο γιατί. Επομένως θα πρέπει να χρησιμοποιείται επιπλέον χρόνος στο να γίνει επεξήγηση των ασκήσεων και να δίνονται και με διαφορετικό τρόπο.

Τέλος, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι πολλά από τα παιδιά μετανάστες βρίσκονται προσωρινά στην Ελλάδα. Θα πρέπει λοιπόν να αναρωτηθούμε αν όσα διδάσκονται θα είναι χρήσιμα στην μετέπειτα πορεία τους και πόσο θα τους βοηθήσουν να αναπτύξουν τις ικανότητες τους. Ίσως θα έπρεπε να εστιάσουμε την έρευνα στη χρήση της τεχνολογίας και οπτικοακουστικού υλικού.

Βιβλιογραφία

Alksandrini, K., Langstaff, A., & Wittrock, M. (1984). Visual-Verbal and Analytic-Holistic Strategies, Abilities, and Styles. The Journal Of Educational Research, 77(3), 151-157. http://dx.doi.org/10.1080/00220671.1984.10885516

Buonfiglio, M. & Di Sabato, F. (2011). Analytic cognitive style in cluster headache. Neurological Sciences, 32(5), 875-881. http://dx.doi.org/10.1007/s10072-011-0730-1

Choi, I., Koo, M., & Jong An Choi,. (2007). Individual Differences in Analytic Versus Holistic Thinking. Personality And Social Psychology Bulletin, 33(5), 691-705. http://dx.doi.org/10.1177/0146167206298568

Chua, H., Boland, J., & Nisbett, R. (2005). From The Cover: Cultural variation in eye movements during scene perception. Proceedings Of The National Academy Of Sciences, 102(35), 12629-12633. http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0506162102

Davies, J. & Graff, M. (2006). Wholist–analytic cognitive style: A matter of reflection. Personality And Individual Differences, 41(6), 989-997. http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2005.09.011

Green, E. (2005). Variation of Individualism and Collectivism within and between 20 Countries: A Typological Analysis. Journal Of Cross-Cultural Psychology, 36(3), 321-339. http://dx.doi.org/10.1177/0022022104273654

Ishii, K., Reyes, J., & Kitayama, S. (2003). Spontaneous Attention to Word Content Versus Emotional Tone: Differences Among Three Cultures. Psychological Science, 14(1), 39-46. http://dx.doi.org/10.1111/1467-9280.01416

Katz, J. (1980). Multicultural Education: Games Educators Play. Equity & Excellence In Education, 18(1-4), 101-104. http://dx.doi.org/10.1080/0020486810180118

Masuda, T. & Nisbett, R. (2001). Attending holistically versus analytically: Comparing the context sensitivity of Japanese and Americans. Journal Of Personality

And Social Psychology, 81(5), 922-934. http://dx.doi.org/10.1037//0022-3514.81.5.922

McElroy, T. & Seta, J. (2003). Framing effects: An analytic–holistic perspective. Journal Of Experimental Social Psychology, 39(6), 610-617. http://dx.doi.org/10.1016/s0022-1031(03)00036-2

Miyamoto, Y., Nisbett, R., & Masuda, T. (2006). Culture and the Physical Environment: Holistic Versus Analytic Perceptual Affordances. Psychological Science, 17(2), 113-119. http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01673.x

Nisbett, R. & Miyamoto, Y. (2005). The influence of culture: holistic versus analytic perception. Trends In Cognitive Sciences, 9(10), 467-473. http://dx.doi.org/10.1016/j.tics.2005.08.004

Nisbett, R., Peng, K., Choi, I., & Norenzayan, A. (2001). Culture and systems of thought: Holistic versus analytic cognition. Psychological Review, 108(2), 291-310. http://dx.doi.org/10.1037//0033-295x.108.2.291

Parekh B, (1986). The Meaning of Multicultural Education, in S.Modfil, G. Verna, K. Mallick & C. Modgil (Eds) Multicultural Education, The Interminable Debate, UK, Taylor & Francis Group Ltd.

Pratt, E. & Pratt, J. (2004). Training and Individual Difference Effects on the Ability to Visually Discriminate Serially Presented Graphics: Short Term Memory Capacity in Analytic and Holistic Cognitive Styles. Proceedings Of The Human Factors And Ergonomics Society Annual Meeting, 48(11), 1208-1212. http://dx.doi.org/10.1177/154193120404801101

Triandis, H. & Brislin, R. (1984). Cross-cultural psychology. American Psychologist, 39(9), 1006-1016. http://dx.doi.org/10.1037//0003-066x.39.9.1006

Uskul, A., Kitayama, S., & Nisbett, R. (2008). Ecocultural basis of cognition: Farmers and fishermen are more holistic than herders. Proceedings Of The National Academy Of Sciences, 105(25), 8552-8556. http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0803874105

Βεντούρα Λ. (1994). Μετανάστευση και έθνος. Μετασχηματισμοί στις συλλογικότητες και τις κοινωνικές θέσεις. Εταιρεία μελέτης νέου Ελληνισμού, περιοδικό Μνήμων. (σελ.112)

Δραγώνα, Θ. (2004). Η διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Retrieved from hhtp://www.e21.gr/articles.

Παπάς, Α. (1998). Διαπολιτισμική Παιδαγωγική και Διδακτική. Αθήνα.

Ιστοσελίδες

Analytic-Holistic Thinking Influence on Information Use During Sensemaking. (2016). Scribd. Retrieved 30 September 2016, from http://www.scribd.com/doc/29136694/Analytic-Holistic-Thinking-Influence-on-Information-Use-During-Sensemaking

Dimensions - Geert Hofstede. (2016). Geert-hofstede.com. Retrieved 30 September 2016, from https://geert-hofstede.com/national-culture.html

Gpseducation.oecd.org, (2016). *Explore data - Education GPS - OECD*. [online] Available at: http://gpseducation.oecd.org [Accessed 15 Jul. 2016].

UNHCR UNHCR, (2009). Δεν είναι μόνο αριθμοί. Εγχειρίδιο δασκάλου‘δεν είναι μόνο αριθμοί’ εκπαιδευτικό υλικό για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ευρώπη (1st ed.). Retrieved 30 September 2016 from http://www.unhcr.org/numbers-toolkit/Manuals/NJN-FINAL-EL.pdf

Wursten, H. & Jacobs, C. (2013). The impact of culture on education. Retrieved 30 September 2016, from https://geert-hofstede.com/tl_files/images/site/.../Culture%20and%20education.pdf